

Ainevaldkondade üleste valikõppeainete kavad

1. Valikõppeaine „Ettevõtlikuna töömaailma“

Valikõppeaine kirjeldus

Valikõppeaine annab ülevaate ettevõtte toimimisest ja ettevõtluse tähtsusest ühiskonnas, kuidas ettevõtlus on uute ideede teostamise ja ühiskonna arengu alus, töökohtade looja kodukohta ja riigi majanduses. Õpilased saavad teavet erinevatele elukutsetele esitatavate nõuete kohta, tutvuvad töötaja ja tööandja (ettevõtja) rollidega, õpivad hindama oma oskusi, soove, arenguvajadusi ning -võimalusi töömaailmas toimetulekuks, tähtsustama nii töötaja kui ka ettevõtja panust ühiskonda.

Õpilastes kujundatakse rahatarka, säästvat ja ettevõtlikku hoiakut ning mõistmist, et vastutus ühiskonna jätkusuutliku, loodust ja elukeskkonda säästva arengu tagamiseks on nii üksikisikul kui ka ettevõtetel.

Valikõppeaine võimaldab lõimingut kõigi riiklikus õppekavas olevate ainetega, kujundades üldpädevusi ainate ja õpetajate vahelises koostöös koolis. Väga oluline on lõiming matemaatika, emakeele, ühiskonnaõpetuse, inimeseõpetuse ning tehnoloogia- ja tööõpetusega, käsitöö- ja kodundusega, mis omakorda loob võimalusi riikliku õppekava läbivate teemade käsitlemiseks. Ettevõtlus- ja karjääri kujundamise pädevuse toetamise kaudu kujundatakse kõiki riikliku õppekava üldpädevusi. Konkreetsed lõimingu ja üldpädevuste arengu toetamise võimalused on esile toodud valikaine õppeprotsessi kirjelduses.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Valikõppeainega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) on omandanud põhiteadmised majandusest, ettevõtlusest, rahatarkusest ja töömaailmast;
- 2) on täiendanud enesejuhtimise, sotsiaalsete olukordade lahendamise, loova mõtlemise ja ettevõtluskeskkonnas tegutsemise oskusi;
- 3) mõistab elukestva õppe olulisust, kavandab oma õpi- ja karjääriteed.

Õpitulemused

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) on loov, püstitab eesmärged, vastutab oma ideede elluviimise eest ning rakendab meeskonnatöö võtteid;
- 2) mõistab Eesti majanduskeskkonda, erinevaid tegevusvaldkondi ja ameteid ning ettevõtlusvorme;
- 3) saab aru ettevõtluse tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonnas, on positiivse hoiakuga ettevõtluse suhtes;
- 4) arendab eesmärgipäraselt enda võimeid ja oskusi, tegutseb ettevõtliku, väärtust loova kodanikuna;
- 5) mõistab töömaailma üldisi arengusuundi ja hariduse, oskuste ja kogemuste tähtsust konkureerimiseks tööturul, väärtustab elukestvas õppes osalemist;
- 6) kasutab asjakohaseid hariduse ja tööturu infoallikaid oma karjääriplaani koostamisel;
- 7) teeb eesmärgipäraseid ja teadlikke valikuid raha kasutamisel, tegutseb säästliku ja keskkonnateadliku tarbijana.

Õppesisu

I. Ettevõtluskeskkond ja ettevõtlikkuse kujundamine (10 õppetundi). Ettevõtlikkus ja väärtust loov mõtlemine. Ettevõtlus, ettevõtjale vajalikud omadused ja oskused. Ettevõtte

toimimine, ettevõtluskeskkond, ressursside nappus ja jätkusuutlik kasutus, eraomand, konkurents, ettevõtluse võimalused ja riskid, äriidee ja ärimudel, ettevõtlusvormid, kasumi motiveeriv roll. Turundus, tarbija vajadused ja tootmise eesmärgid, omahind ja turuhinna kujunemine. Ettevõtja ootused ettevõtte töötajale, hariduse, oskuste, kogemuste ja meeskonnatöö tähtsus (ülesanded, vastutus, koostöö, tööjaotus, aja planeerimine). Ettevõtluse väärtust loov roll ühiskonna toimimisel. Kohalik ettevõtlus. Ärietiika.

Põhimõisted: Eraomand, toimetulek, ettevõtlikkus, ettevõtluskeskkond, ettevõtlus, äriidee, ärimudel, FIE, osaühing, aktsiaselts, tööjaotus, omahind, turuhind, kasum, kahjum, turundus, konkurents, ärietiika ja väärtusloome, vastutustundlik ja jätkusuutlik majandus.

II. Võimalused töömaailmas (10 õppetundi). Töötamise võimalused praegu ja tulevikus. Elukutsed ja ametid maailmas, Eestis ja kodukoha ettevõtetes. Enda vajadused, soovid ja võimalused elukutsevalikul ja tööturul. Nõuded haridusele ja pädevusele töökohal, oskuste ja kogemuste tähtsus. Asjakohased hariduse ja tööturu infoallikad, oma esmase õpi- ja karjääritee kavandamine. Erinevad karjäärinõustamise teenused. Elulookirjelduse ja kaaskirja koostamine. Elukestev õpe ja isiklik areng eneseteostuseks ja konkureerimiseks tööturul. Töötamise erinevad lepingute liigid ning nõuded alaealiste töötamisele. Tööturg Eestis ja töötamise tingimused Euroopa Liidus.

Põhimõisted: Elukutse ja amet, tööturg, töötaja ja tööandja, õpitee ja karjäär, karjääri kujundamine, elukestev areng, CV ehk elulookirjeldus ja selle kaaskiri, tööleping, karjäärinõustamise teenused.

III. Rahatarkus ehk finantskirjaoskus (10 õppetundi). Tulud ja kulud. Töötasu tuluallikana. Bruto- ja netopalk, tööjõumaksud ja maksed. Soovid, vajadused, kulude ja tulude planeerimine, eelarve. Isiklike ressursside piiratus. Tulu suurendamise võimalused ja valik. Pikaajaline planeerimine ja liitintressi jõud. Teadlik ja keskkonda säästev tarbimine. Finantsteenuste eesmärgipärane ja kaalutletud kasutamine.

Põhimõisted: Bruto- ja netopalk, maksud ja maksed, eelarve, finantsteenused, hoius, laen, liht- ja liitintress, säästmine, investeerimine, pikaajaline planeerimine.

Õppe kavandamine ja korraldamine

Valikõppeaine maht on 35 tundi III kooliastmes, soovitatavalt 8. või 9. klassis. Valikõppeaine on jagatud kolmeks suuremaks teemaks: ettevõtluskeskkond ja ettevõtlikkuse kujundamine, võimalused töömaailmas ning rahatarkus ehk finantskirjaoskus. Vähemalt viis tundi kogu ainekava mahust saab rakendada erinevateks kohtumisteks ja õppekäikudeks vastavalt kohalikele võimalustele, et õpilased saaksid praktilise kogemuse töömaailmast ja mõistaksid ettevõtete rolli kodukoha arengus ja tööandjana. Õpet saab kavandada koostöös erinevate partneritega nagu Töötukassa, Ettevõtlik Kool, JA Eesti, „Tagasi kooli“ jm ning võimaluse korral lõimida nende pakutavate programmide ja õppematerjalidega.

Õppekeskkond

Ettevõtluspädevuse arengu toetamiseks saab kasutada paljusid tegevusi (nt rühmatöö, eneseanalüüs, tegevuste planeerimine ja juhtimine jne), mis aitab teemasid mõtestada, kuid kindlasti on tähtis roll ka terviklikul õpikeskkonnal, mille kaudu soodustatakse õppijate pädevuste arengut ning mis mõjutab seda, kuidas ühte või teist harjutust tajutakse ja sellest õpitakse.

Valikõppeainet käsitletakse igapäevaeluga seostatult. Kaks kolmandikku valikõppeaine mahust käsitleb ettevõtlusega ja rahatarkusega seotud praktilisi tegevusi, loovust ning kriitilise mõtlemise oskusi arendavate ülesannete lahendamist. Praktilised tööd on konkreetse üksikteema või materjali kohta. Iseseisvateks tegevusteks on näiteks kodused ülesanded, klassitööd ja arvutitööd. Õppeülesanded võimaldavad eneserefleksiooni oma eelistuste, huvide, väärtuste, tugevuste ja arenguvajaduste märkamiseks.

Õppes kasutatakse aktiivõppemeetodeid nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud. Vabatahtlik tegevus kodukohas, kohalike ettevõtete ja asutuste külastused, töövarjuks olemine, kohtumised erialaspetsialistide, ettevõtjate ja ettevõtlike lapsevanematega toetavad töömaailma mõistmist ja tekitavad huvi erinevate elukutsete ja ametite vastu.

Õpilase teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse arendamiseks kasutatakse õppes tehnoloogilisi vahendeid.

Hindamine

Õpitulemuste hindamine lähtub põhikooli riiklikus õppekavas toodud hindamisalustest ja teistest hindamist reguleerivatest dokumentidest, sh kooli õppekavas sätestatud hindamisjuhendist. Hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatuses ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskusi kui ka loovust ülesannete lahendamisel, üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi. Olulisel kohal on õpilase eneserefleksioon arenguvajaduste mõistmiseks ja kujundav hindamine, mille kaudu arendatakse arutluse, põhjendamise ja seoste loomise oskust, õpilase iseseisvat ja rühmatööd, kirjalike tööde vormistamise nõuetega arvestamist ja üldist korrektsust. Soovitav on kasutada ettevõtluspädevuse hindamiseks enesehindamistöööriistu EIS-is. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid. Soovitav on õpitulemusi hinnata õppeperioodi jooksul sõnaliste hinnangutega ja programmi lõpus mittehindelse arvestusega. Pidev tagasiside õppeprotsessis kujundava hindamise kaudu võimaldab mõista, kuidas õppijad eesmärkide saavutamise suunas liiguvad ning kuidas õpetamist kohendada.

2. Valikõppeaine „Draamaõpetus“

Valikõppeaine kirjeldus

Draamaõpetus toetab kõikide teiste ainete õppimist. Selles kasutatakse teatrivahendeid ja draamatehnikaid õppija loovuse, suhtlemisoskuste ja ettevõtlikkuse arendamiseks ning inimsuhete mõistmiseks. Õpilased õpivad verbaalsete ja mitteverbaalsete draamatehnikate kaudu väljendama oma ideid, mõtestama inimsuhteid, kavandama loovalt draamakeskkondi, tegutsema erinevates situatsioonides ning hindama enese ja teiste toimetulekut kujutletavates olukordades. Koostöine draamategevus toimib kui sotsiaalne laboratoorium, kus on võimalik arendada elulisi oskusi ja võimeid: empaatiat, sallivust, koostöö-, läbirääkimis-, eneseväljendus-, enesekehtestamis- ja refleksioonioskusi, pingetaluvust ja kriitilist mõtlemist. Draama kaudu saab turvaliselt käsitleda õppijaile olulisi tundlikke teemasid ja harjutada erinevaid sotsiaalseid situatioone. Draama kui kunstivorm kujundab väärtushinnanguid, toetab õpilase kultuurilist identiteeti, ettevõtlikkust ja vastutuse võtmist kodanikuna. Draamaõpetuses väärtustatakse protsessi, mitte lõpptulemust. Oluline on, et lisaks igas tunnis antavale tagasisidele reflekteeriks õpilane draamaõpetuse kursuse lõppedes kogu õppeprotsessi, sh enese panust ühiskoesse ja koostööoskust kaaslastega. Samuti reflekteerib protsessis osaleja enese toimetulekut, arengut ja saavutusi draamakursusel. Selleks võib kasutada loovtegevuslikke refleksioonimeetodeid: hetke märkimist, pilditehnikat, elavat skulptuuri jne.

Draamaõpetus arendab olulisi õpipädevusi: kuulamisoskust, oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist, suulist ja füüsilist eneseväljendust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega.

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine rühmatöodes, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust.

Suhtluspädevuse kujunemist toetavad suulise suhtlemisoskuse arendamine, suhtluspartneriga arvestamise, sobiva käitumisviisi valiku ning oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskus.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega: emakeel – mälu treening ja diktsiooni arendamine; väljenduslikkus ja esinemisjulgus, kirjandus – kirjalike tekstide verbaliseerimine, analüüs ja läbimängimine (jutud, draamatekstid, luuletused jms), kehaline kasvatus – koordineerimine ja kehalise aktiivsuse kujundamine, ajalugu – inimese käitumine ja mõtteviis erinevatel ajastutel, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus – erinevate rollide võtmine, olukordade läbimäng, probleemõpe, kunstiõpetus, tehnoloogia ja käsitöö – kostüümielementide kasutamine, rekvisiidid ja lavakujunduselementide kasutamine, muusikaõpetus – muusika kasutamine erinevates loovülesannetes.

Draamaõpetuses omandatud oskusi saab kasutada eelkõige muusikaõpetuses, eesti keeles ja kirjanduses, võõrkeeltes, inimeseõpetuses, ajaloos, ühiskonnaõpetuses, kehalises kasvatuses.

Läbivate teemade rakendamine. „Väärtused ja kõlblus“ ning „Kultuuriline identiteet“ on ainevaldkonna eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, suuline eneseväljendusoskus, kehakeele kasutamine. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid. Läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemine ainevaldkonna õppeainetes hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist erinevates harjutustes.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Teadmised: Õpilane mõistab draama kui kunstiliigi toimimise põhimõtteid, tunneb erinevaid draamatehnikaid ja eakohasel tasemel teatriterminoloogiat.

Oskused: Õpilane arendab draamatehnikate kaudu sotsiaalseid oskusi, eneseväljendust ja loovust ning arusaamist inimsuhetest ja ühiskonnast.

Hoiakud: Õpilane väärtustab loomingulist koostööd, ideede paljusust ja võtab vastutuse tulemuse eest.

Draamaõpetuse valikõppeaine õppimisel õpilane:

- 1) rakendab oma ideid individuaalses ja ühistegevuses, väärtustab enese ja teiste loovust;
- 2) tunneb erinevaid draamatehnikaid ja kasutab neid sotsiaalse tegelikkuse tundma õppimiseks ja sellega toime tulemiseks;
- 3) tunneb oma individuaalseid füüsilisi ja psüühilisi ressursse, teab oma tugevaid ja nõrku külgi, arendab oma kehakeelt ja eneseregulatsiooni oskusi;
- 4) osaleb sotsiaalsetes tegevustes, julgeb võtta vastutust;
- 5) arendab oma esinemisoskusi: teeb ennast publikule nähtavaks ja kuuldavaks ning oma sõnumi arusaadavaks;
- 6) mõistab draama kui kunstiliigi toimimise põhimõtteid, tunneb teatriterminoloogiat ja annab ausat, konstruktiivset ja heatahtlikku tagasisidet teiste sooritusele.

Õppesisu ja õpitulemused

I kooliaste

Teemad	Õpitulemused	Töövõtted ja tehnikad Reflekteerimine, tagasisidestamine
Keskendumine ja tähelepanu, kuulamine	Kuulab juhendajat ja kaaslasi, teeb kuuldust järeldusi ja tegutseb vastavalt.	tähelepanuringid oma tunnete ja meeleolu kirjeldamine

	Arendab oma taju ja tähelepanu: kirjeldab esemeid kompimise, nuusutamise, maitsmise, kuulamise ja vaatlemise teel. Järgib koostegevuse reegleid.	erinevatelt kaugustelt helide kuulamine sosina kuulamine
Kehakeel: miimika, žest, hoiak, rütm, tempo	Väljendab kehakeeles erinevaid meeleolusid ja olukordi. Valitseb oma keha erinevates draamategevustes. Kujutab olukordi, esemeid, töid, tegevusi liikumise kaudu. Liigub vabalt ruumis ja kasutab liikumisel kogu ruumi.	nimemängud kajamängud pilditehnika pildi elustamine peegeldamine pantomiimina matkimismängud liikumine muusikasse
Töö häälega: diktsioon, selge kõne, kõne väljenduslikkus, tugevus	Kasutab oma häält erinevate meeleolude väljendamiseks, räägib selgelt ja kuuldavalt.	rütmimängud kajamängud hääletreening, sh hääletugevus, kõneselgus, väljenduslikkus jms retsiteerimine
Improvisatsioon	Kujutleb olukordi ja kirjeldab neid kõikide meelte kaudu. Osaleb rollimängus, kus tegelasteks on esemed, nähtused ja olendid. Liigub ja tegutseb muusika meeleolule ja rütmile vastavalt.	kujutlusmängud rollimängud laulumängud pilditehnika skulptuur kirjutamine kehakirjas
Lugude jutustamine	Komponeerib rühmatööna ühise loo. Tutvustab loo tegelasi ja põhjendab oma valikuid.	loov jutustamine pildi ja situatsiooni kirjeldamine jutustamine ja tegevus samal ajal
Rolli loomine	Leiab endale kujutletavas olukorras sobiva rolli ja arendab seda.	loovmäng
Dramatiseerimine	Dramatiseerib tegevuslikult loo, loob pilte ja dialooge.	pilditehnika paarisdialoogid
Etenduse vaatamine ja analüüs	Vaatab õppeaasta jooksul vähemalt ühte teatrietendust. Kirjeldab etenduses toimunut.	suuline tagasiside etendusele; oma arvamuse sõnastamine

II kooliaste

Teemad	Õpitulemused	Töövõtted ja tehnikad reflekteerimine, tagasisidestamine
Keskendumine ja tähelepanu	Organiseerib ennast ruumis. Järgib koostegevuse reegleid. Panustab loovatesse ühistegevustesse.	tutvumismängud ruumimängud tunnetusmängud kujutlusmängud
Kehakeel	Häälestub kehaliselt tegevusele ja valmisolekuks draamategevusteks. Väljendab kehakeeles erinevaid meeleolusid ja olukordi.	draamamängud loovliikumine peegli-harjutused rütmiharjutused pilditehnika

	Kujutab olukordi, esemeid ja tegevusi liikumise kaudu. Valitseb oma keha ja häält vastavalt olukorrale.	jäljendamine pantomiim nähtu tõlgendamine ja kirjeldamine lõdvestumisharjutused
Töö häälega	Kasutab enne suulist etteastet hääleharjutusi selge häälduse ja hea diktsiooni saavutamiseks. Valib kohase hääleregistri ja kõnetempo.	hingamisharjutused artikulaatsiooni- harjutused tekstipõhised harjutused hääleimprovisatsioonid sõnalised improvisatsioonid
Improvisatsioon	Kuulab ja märkab partnerit ning võtab vastu mängusituatsiooni. Võtab vastu ja arendab teiste ideid, pakub välja oma lahendusi.	sõnalised ja sõnatud improvisatsioonid
Lugude jutustamine	Kavandab ja jutustab individuaalselt ja rühmas loo. Kujutab loo karaktereid ja tegevusi oma hääle ja kehaga. Loob lugudele sobivaid helitaustu.	lugude loomine paaristööna ja rühmiti helimaastik jutustamine ja tegevus samal ajal etüüd sõnaline ja tegevuslik refleksioon
Rolli loomine	Täidab erinevaid rolle, tegutseb ja kõneleb rolli seisukohalt. Vahtab rolle ja reageerib paindlikult olukorra muutumisele.	rolli improvisatsioonid tegelaskuju elulugu protsessdraama foorumteater
Töö tekstiga	Arutleb teksti sisu ja mõtte üle. Analüüsib tegelaskuju iseloomu ja motiive.	luule- või proosateksti tegevuslik analüüs protsessdraama teksti esitamine etüüd
Dramatiseerimine ja stseeni lavastamine	Määrab sündmuse, koha, aja ning tegelased. Loob dialoogi või monoloogi. Alustab ja lõpetab stseeni. Loob misanstseeni ja tingliku lavakujunduse.	tegelaskujude elulugude kirjeldamine stseeni pealkirjastamine etüüd rühmatöö, paaritöö kirjeldab tehtut ja annab tagasisidet
Etenduse vaatamine ja analüüs	Vaatab õppeaasta jooksul vähemalt ühte teatrietendust. Kirjeldab teatrielamust lavastuse, näitlejatöö, heli-, valgus- ja lavakujunduse kaudu. Arutleb etenduse sisu ja mõtte üle.	suuline või kirjalik tagasiside etendusele oma arvamuse sõnastamine ja argumenteerimine

III kooliaste

Teemad	Õpitulemused	Töövõtted ja tehnikad reflekteerimine, tagasisidestamine
--------	--------------	--

Keskendumine ja tähelepanu	Panustab loovalt ühistegevustesse. Arvestab teiste ideede ja vajadustega. Järgib koostegevuse reegleid. Viib alustatud tegevuse lõpuni.	lugude „tagasikerimine“ tagurpidimängud juhendatud liikumisega mängud; etüüd
Kehakeel	Häälestub kehaliselt tegevusele ja valmisolekuks draamategevusteks. Liigub rütmiliselt ja loovalt, kasutab kogu keha. Kasutab eesmärgipäraselt erineva ulatusega žeste ja liikumisi. Valitseb oma žeste ja keha esinemisolukorras. Jutustab lugu kehakeele abil. Liitub kehakeelt kasutades kaaslaste välja pakutud tegevusega. Valib teadlikult füüsilisi väljendusvahendeid erinevate tegelaste iseloomustamiseks.	loovtants rütmiharjutused pantomiim peegeldamine pilditehnika lõdvestumisharjutused
Töö häälega	Arendab selget hääldust, diktsiooni ja hääle kandvust. Valib kohase hääleregistri ja kõnetempo. Loeb valjusti erinevaid luule- ja proosatekste, eristab nende rütmilisi eripärasid. Kasutab ja hoiab oma häält tervislikult.	hingamisharjutused, sh ergutamiseks ja rahunemiseks artikulatsiooni-harjutused tekstipõhised harjutused hääleimprovisatsioonid sõnalised improvisatsioonid
Improvisatsioon	Kuulab ja märkab partnerit ning võtab vastu mängusituatsiooni. Võtab vastu ja arendab teiste ideid, pakub välja oma lahendusi. Improviseerib üksi või koos kaaslastega etteantud žanris. Võtab vastutuse ja vajaduse korral juhirolli.	sõnalised ja sõnatud improvisatsioonid
Lugude jutustamine	Kavandab ja jutustab individuaalselt ja rühmas lugusid. Arendab edasi kaaslaste esitatud ideed. Jutustab oma loo, kasutab vajaduse korral nukke või muid abivahendeid. Toob välja olulise sündmuse ja jutustab köitvalt.	protsessdraama ja selle võttestik individuaalne ja rühmatöö
Rolli loomine	Kujundab oma rolli dramatiseeringus või improviseeritud stseenis, teadvustab enda rolli tähtsust ja ülesannet koosmängus. Kasutab rolliloomise vahendeid selleks, et luua koos kaaslastega terviklik etteaste. Vahetab rolle ja reageerib paindlikult olukorra muutumisele. Kasutab lihtsamaid karakteri loomise vahendeid hääle, liikumise, miimika ja kostüümi abil.	foorumteater ja selle võttestik fookuse määramine tegelaskuju elulugu etüüd individuaalne ja rühmatöö

	Kasutab rolli loomisel oma teadmisi või koolis õpitut.	
Töö tekstiga	Arutleb teksti sisu ja mõtte üle. Kirjeldab dialoogi ja remarkide põhjal erinevaid tegelaskujusid ja nende motiive. Määrab draamateksti aja, koha ja sündmused. Analüüsib teksti meeleolu, teemat, kujundeid. Valib teksti esitamise stiili.	tekstianalüüs luule- või proosateksti tegevuslik analüüs protsessdraama teksti esitamine etüüd
Dramatiseerimine ja stseeni lavastamine	Loob lühema proosateksti dramatiseeringu. Määrab sündmuse, koha, aja ning tegelased. Kujundab dialoogi või monoloogi vastavalt ajastule ja tegelaskujule. Loob misanstseeni ja tingliku lavakujunduse. Arvestab ruumi võimalustega dramatiseeringu lavastamisel.	alustekstide analüüs rühmatöö improvisatsioon etüüd
Etenduse vaatamine ja analüüs	Vaatab õppeaasta jooksul vähemalt ühte professionaalse teatri etendust. Kirjeldab teatrielamust lavastuse, näitlejatöö, heli-, valgus- ja lavakujunduse kaudu. Arutleb tegelaste eesmärkide üle, esitab põhjendatud argumente. Seostab etenduse sisu oma elukogemuse ja reaalse eluga.	suuline või kirjalik tagasiside etendusele oma arvamuse sõnastamine ja argumenteerimine

Õppekeskkond

Sotsiaalne õppekeskkond. Draamatundides taotletakse tavatundidest erinevalt õppijate suuremat füüsilist liikuvust, emotsionaalset aktiivsust ja loovat panustust. Õpilaste hääleline ja kehaline eneseväljendus on oodatud, improvisatsioonitehnikad avavad õppijate spontaansust ja loovust, emotsioonid avanevad ja õhkkond võib kirglikuks minna. Et luua turvalist õhkkonda, tuleb grupil õppeprotsessi jooksul õppida üksteist kuulama, üksteisega arvestama, et koos tulemuslikult õppeprotsessi kujundada. Soovitav on õppijate grupiga eelnevalt sõlmida draamalepe ja kehtestada suhtlemise ja ühistegevuse reeglid. Õpetaja suunab draamategevusi sageli interaktiivselt ja töötab selles suunas, et anda autoriõigus järk-järgult üle õppijatele, kes saavad rühmatöodes oma ideid sõnastada, tegevustesse vormida ning teistele esitada.

Draamaprotsess ise on kaasav ja eeldab aktiivset osalemist. Teatritehnikad ja vahendid pakuvad õppijatele mitmel tasemel osalusvõimalust. Iga osaleja võib õppeprotsessis valida endale sobiva rolli, mil määral ja kuidas panustada.

Draamatundides töötatakse grupikeskselt ja tihti ringis. Pidevalt grupiga läbi rääkides liigub õpetaja ühistegevuse reeglite kollektiivse jälgimise ehk iseorganiseerumise suunas. Grupis õppimine on ühtlasi demokraatia õpe – õppekeskkond annab võrdsed võimalused eneseväljenduseks ning taotleb igapäevast panustust ning vastutust. Nii õpetaja kui ka õppijad reflekteerivad õppeprotsessi läbivalt kavandamise faasis, tegevuse kestel ja tegevuste järel. Õppijate tagasiside õppeprotsessile ja õpetajale on teretulnud. Õpetaja arvestab tegevuste valikul erivajadusi ja kavandab sellest lähtuvalt grupi õppeprotsessi.

Füüsiline õppekeskkond. Kvaliteetne draamaprotsess eeldab õppijatelt suuremat kontsentratsiooni, haaratust ja sisseelamist kujutletud olukordadesse, mistõttu on soovitatav

organiseerida õppegrupile pikemad tunnid kui 45 minutit. Draamatöö on tulemuslikum, kui ühes grupis on 16–20 õppijat ja kool saab suured klassikomplektid jaotada kaheks õppegrupiks. Tunde viiakse läbi hästi õhutatavas ruumis, kus on võimalik vabalt liikuda ja saab vajaduse korral mööblit ümber paigutada, või kergesti teisaldavate toolide ja laudadega ruumis, kus on ka muusikavõimalused. Lava olemasolu ei ole ilmingimata nõutav, aga lavavõimaluste, elementaarse heli- ja valgustehnika olemasolu annab võimaluse õppetegevusi mitmekesistada. Draamatundi tulevad õppijad mugavas, liikumist võimaldavas riietuses ja vahetusjalatsites. Mängud ja draamategevus võib kanduda põrandale, mis peab olema puhas ja ohutu. Kuna tegutsetakse ja häälitsetakse aktiivselt, võib tunni mürafoon olla tugevam, mispärast oleks hea, kui need ei segaks teiste tundide tööd.

Hindamine

Tagasiside andmiseks on väga olulisel kohal kujundav hindamine. Ühtki tegevust ei hinnata võimekuse, vaid isikliku arengu baasil.

Hinnatavad tegevused ja etteasted tuleb eelnevalt õpilastega koos kokku leppida: stseenides või näidendis osalemine, luule- ja proosateksti esitamine, individuaalsed ülesanded, tunnitöö.

3. Valikõppeaine „Tantsuõpetus“

Valikõppeaine kirjeldus

Tantsuõpetuse kaudu omandab õpilane teadmisi keha arengu seaduspärasustest ja liikumisviiside mitmekesisusest. Tantsuõpetuse põhiülesanne on toetada õpilase ealist arengut praktilise õppe kaudu, mis haarab nii keha kui ka vaimu. Aktiivne õpe tähendab eelkõige tegevuslikku aktiivsust ja kogemist, mis kinnistab õpitud paremini. Tantsutundides õpitakse ja harjutatakse tunnetuse ja liigutustegevuse kaudu. Ühitatakse nii kunstiline eneseväljendus, kunstiloome, kõne, muusika, rütm ja mäng kui ka nende igat liiki kombinatsioonid. Tantsutundides luuakse tingimused isiksuse sotsiaalseks ja emotsionaalseks arenguks. Tantsides arendatakse õpilase isikupära, oskusi tegutseda üksi ja koos, suhtlemis- ja koostöövõimet, ühtekuuluvustunnet ning sallivust.

Tantsuõpetuses on esmane eakohasuse põhimõte, mille all mõistame ennekõike inimkeha füüsilise ja vaimse arengu seaduspärasusi. Tantsuõpetus toetab harmoonilise isiksuse kujunemist tantsulise eneseväljenduse kaudu, avab ning avardab võimalusi tantsuga tegeleda ja loovast tegevusest rõõmu tunda. Tantsuõpetuses tekib huvi loomingulise tegevuse vastu, kujuneb loomulik ja õige kehahoiak ning elukestev tervislik liikumisharjumus. Tantsuõpetuse kaudu on õpilasel võimalus tunda end kultuurikandjana, saades teadmisi pärimuskultuurist. Samuti saavad õpilased tunda uuenduslikku muutumist kultuuritraditsioonis, suhtumist uutesse kultuuriilmingutesse ning võimalust võrrelda massikultuuri, kõrgkultuuri ja pärimuskultuuri ning nende üle arutleda. Eesti ja maailma tantsukultuuri tutvustamisega kujundatakse õpilaste silmaringi ning sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid. Tantsuõpetus austab eesti tantsupraktikas väljakujunenud traditsioone ja on avatud erinevatele tantsustiilidele.

Tantsuõpetus lahutamatud osad on tantsimine ja tantsu loomine ning tantsu jälgimine ja tantsust rääkimine. Tantsuõpetuse koostisosad on üksteisega mitmetähenduslikus ja tihedas seoses, seetõttu on neid keeruline eraldada. Tantsu vaatamise oskuste kujundamine on tähtis komponent tantsuõpetuses. Õpilaste silmaringi arendamiseks on vajalikud õppekäigud (sh virtuaalsed) etenduspaikadesse, muuseumidesse ja mujale. Õpilaste üldkultuurilised teadmised põhinevad teadlikkusel kohalikust, oma riigi ja Euroopa kultuuripärandist ning nende rollist maailmas. Oluline on tantsuelu korraldamine oma koolis, et õpilastel tekiks esinemise ja vaatamise harjumus ning ürituste korraldamise kogemus. Läbivate teemade, ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ja -viiside abil toetab tantsuõpetus kõigi teiste õppeainete omandamist. Tantsuõpetuse lõimimine põhikooli teiste õppeainetega eeldab kokkulepitud õppekorralduse ja hindamis põhimõtete järgimist, õpetajatevahelist koostööd pädevuste täpsustamisel õpetuse eesmärkide püstitamisel, õppesituatsioonide loomisel ja eri ainetele ühiste probleemide ja mõistestiku määratlemisel.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli tantsuõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu tantsust ja huvitub tantsust kui kunstiliigist;
- 2) väärtustab tantsu inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana. Teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises. Mõistab ja austab erinevaid kultuure;
- 3) tunnetab, teadvustab ja arendab tantsulise liikumise kaudu oma enesekontrolli ja eneseväljendamise võimeid;
- 4) arendab ühistegevuste kaudu sotsiaalseid võimeid, sealhulgas suhtlemisoskust;
- 5) omandab teadmisi ja praktilist kogemust keha arengu seaduspärasustest ja liikumisviiside mitmekesisusest;
- 6) väärtustab tantsu vaimse ja füüsilise tervise ning emotsionaalse intelligentsuse arendajana;
- 7) mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt tantsuga seotud tegevuste kaudu;
- 8) väärtustab eetilist ja esteetilist väljendusviisi;
- 9) tajub tantsu kui elukestva liikumisharrastuse tähendust.

Õpitulemused ja õppesisu

I kooliaste

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb meeeldi tantsulistest tegevustes;
- 2) osaleb loovmängudes ja oskab arvestada reeglitega;
- 3) jälgib tantsu ja räägib tantsust suunavate küsimuste abil.

Õppesisu

1. Tantsimine ja tantsu loomine. Õpilane:

- 1) võtab osa liikumisharjutustest ja loovmängudest;
- 2) eristab tantsuelemente (keha ja kehaosade liikumisvõimalused: nt painutus, sirutus, jooks, hüpe, jne; liikumine ruumis: suunad ja tasandid);
- 3) õpib tunnetama liikumise sisu ja meeoleolu (jõuline, sujuv, terav, voolav jt);
- 4) seostab liikumist rütmi ja helidega;
- 5) sooritab lihtsamaid tasakaalu- ja koordineerimisharjutusi;
- 6) tantsib lihtsamaid pärimustantse.

2. Tantsu jälgimine ja tantsust rääkimine. Õpilane:

- 1) huvitub tantsust nii koolis kui ka väljaspool kooli;
- 2) kirjeldab nähtud tantsu suunavate küsimuste järgi;
- 3) õpib mõistma tunnis kasutatavat oskussõnavara.

II kooliaste

Õpitulemused.

6. klassi lõpetaja:

- 1) võtab osa erinevatest tantsulistest tegevustest;
- 2) julgeb esitada oma ideid ja improviseerida;
- 3) jälgib tantsu ja räägib tantsust, avaldades oma arvamust.

Õppesisu

1. Tantsimine ja tantsu loomine. Õpilane:

- 1) on teadlik loomulikust ja anatoomiliselt õigest kehahoiakust;
- 2) omandab esmased teadmised tantsutreeningust;
- 3) sooritab erinevaid liikumiskombinatsioone;
- 4) omandab algteadmised tantsuelementidest ja nende koostoimest;
- 5) kombineerib tantsuelemente loomingulistes ülesannetes;

- 6) tantsib muusikasse ja liigub vastavalt rütmile;
 - 7) tantsib pärimustantse;
 - 8) osaleb meeeldi tantsulistes tegevustes, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslasi.
2. Tantsu jälgimine ja tantsust rääkimine. Õpilane:
- 1) osaleb tantsuüritustel ja huvitub oma kooli ja kodukoha tantsuelust;
 - 2) avaldab oma arvamust tantsu kohta suunavate küsimuste ja omandatud tantsu oskussõnavara abil;
 - 3) eristab tantsustiile ning leiab iseloomulikke jooni eesti ja teiste maade rahvatantsudes.

III kooliaste

Õpitulemused.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) suudab omandada ja taasesitada erinevate tantsutehnikate liikumiskombinatsioone;
- 2) julgeb improviseerida, esitada oma ideid ning rakendada neid loovates tantsulistes eneseväljendustes;
- 3) jälgib tantsu ja räägib tantsust, põhjendades oma arvamust.

Õppesisu

1. Tantsimine ja loomine. Õpilane:

- 1) õpib tundma ja kasutama esmaseid kompositsioonipõhimõtteid ja -võtteid, väärtustab enese ja teiste loomingut ning autorsust;
- 2) lahendab loovalt improvisatsiooni- ja kompositsiooniülesandeid;
- 3) eristab ja kasutab erinevaid liikumiskvaliteete;
- 4) omandab algteadmisi lihaskonnast ja tasakaalustatud treenimisest;
- 5) mõistab hingamisharjutuste tähtsust ja hingamise seoseid liikumisega;
- 6) eristab erinevaid tantsustiile ning tunneb nende ajaloolist ja kultuurilist tausta;
- 7) tantsib ja tunneb Eesti ja teiste rahvaste pärimustantse.

2. Tantsu jälgimine ja tantsust rääkimine. Õpilane:

- 1) oskab märgata tantsukunsti seoseid teiste kunstiliikidega;
- 2) osaleb esinemistel ja õppekäikudel;
- 3) saab ülevaate tantsuga seotud elukutsest ja võimalustest tantsu õppida;
- 4) osaleb meeeldi tantsulistes tegevustes ning väärtustab tantsukunsti erinevaid avaldusvorme.

Õppe kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ning läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) kasutatakse mitmekesist ja tänapäevast õppemetoodikat ja diferentseeritud õppeülesandeid, võimaldatakse õppida individuaalselt ning koos teistega (üksi, paaris ja rühmas);
- 4) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid erinevates õpikeskkondades (etendus, kontsert, teater, muuseum, stuudio, tantsukool, looduskeskkond, raamatukogu, arhiiv, internet jne);
- 5) tantsutunnid planeeritakse tunniplaani osana ja viiakse läbi selleks sobivates ruumides. (Lisad: Tantsutunnid toimuvad soovituslikult spetsiaalselt sisustatud ruumis: tantsusaalis, kus on vetruv tantsupõrand, ventilatsioon, kaetavad peeglid, põrandapind 10×10 meetrit, puhas kõrgus 3,5 meetrit, heliisolatsioon, nüüdisaegne helitehnika, klaver või süntesaator, arvuti, projektor ja ekraan).

I kooliastme õppetegevused:

- 1) tantsuelementide ja keha liikumisvõimaluste tundmaõppimine;

- 2) liikumise seostamine rütmi ja helidega;
- 3) tasakaalu- ja koordineerimisharjutuste õppimine ja sooritamine;
- 4) loovmängude mängimine;
- 5) lihtsamate pärimustantsude tantsimine;
- 6) tantsuürituste külastamine;
- 7) tantsu oskussõnavara mõistmine.

I kooliastmes on kesksel kohal tantsuelementide (aeg, ruum, jõud, keha) tundmaõppimine loovas tantsualases ja mängulises tegevuses. Laps õpib tundma oma keha ja kehaosade liikumisvõimalusi (nt painutus, sirutus, jooks, hüpe, jne), liikumist ruumis (suunad, tasandid); liigutuse iseloomu eristamist (jõuline, sujuv, terav, voolav jt). Liikumist ja tantsu õpitakse nii muusikaga kui ka ilma (keha-, rütmipill, tempo, paus, jne). Tasakaalu-, koordineerimise- ja teiste harjutuste ning repertuaari valikul väärtustatakse lapse enda loomingulist panust (nt improvisatsiooni võimalused pärimustantsus ja loovmängus). Tegevuste valikul jälgitakse, et kaasatud oleksid kõik õpilased. Oluline on lapse individuaalse arengu toetamine ja rühmatööks vajalike põhimõtete tutvustamine ja rakendamine. Selles vanuseastmes rajatakse alus tantsuhuvile, tantsutraditsioonide säilitamisele ja edasikandmisele. Luuakse tingimused lapse tantsulise mõtlemise ja loovuse arenguks. Igale lapsele võimaldatakse tantsimise (sh esinemise) ning enda ja teiste liikumise jälgimise kogemus (eakohased tantsuetendused, kontserdid jm). Saadud kogemuste väljendamiseks kasutatakse erinevaid vorme (kirjutamine, vestlus, joonistamine jm). Õpitakse märkama liikumiste erinevust ja liikujate eripära. Õpilane õpib mõistma tantsutunnis kasutatavaid termineid ja väljendeid.

II kooliastme õppetegevused:

- 1) loomuliku ja õige kehahoiaku kujundamine;
- 2) lihaskonna teadlik ja tasakaalustatud treenimine;
- 3) liikumismälu, koordineerimise ja tasakaalu arendamine;
- 4) erinevate tantsuelementide kombineerimise ja koostoime õppimine;
- 5) tantsimine muusikasse;
- 6) improvisatsioonivõime arendamine;
- 7) tantsuüritustel osalemine;
- 8) tantsu oskussõnavara mõistmine ja kasutamine.

II kooliastme õpilasele omast aktiivsust rakendatakse tantsulistes tegevustes. Selles ees tähtsustub õpilaste individuaalsete võimete arendamine, paaris- ja rühmatöö, mille käigus täienevad sotsiaalsed oskused. Tantsuõppe põhirõhk on lapse loovuse ja adekvaatse enesehinnangu arengul, keha teadlikul kasutamisel, loomulikul ja õigel kehahoiul, mis on aluseks tervisliku eluviisi kujunemisele. Kontsentratsioonivõime, usalduse, koordineerimise ja tasakaalu arendamiseks kasutatakse kontaktharjutusi ja akrobaatika elemente. Õpitakse arvestama liikumiste erinevuste ja liikuja eripäraga. Suureneb kasutatavate füüsiliste harjutuste intensiivsus ning oluline on tähelepanu pöördada treeningmetoodikale (nt venitusharjutused tunni lõpus). Süvendatult tegeletakse keha liikumisega ruumis (tasandid, suunad, joonised), liikumise ja liigutuste ulatuse ning iseloomuga (pehme, terav, voolav, järsk jne). Pööratakse enam tähelepanu teadlikule harjutamisele, täpsusele ja detailidele. Tantsulist mõtlemist ja liikumismälu arendatakse koreograafiliste jadade õppimise, loomise ja improviseerimise kaudu. Liikumise muusikaalsusel ja muusikasse tantsimisel on suur roll. Tantsuhuvi hoidmiseks võetakse muusika valikul arvesse ka õpilaste eelistusi. Tantsu vaadates arendatakse analüüsivõimet, võrdlusoskust ja tantsuvaldkonna terminite kasutamise oskust. Tantsuüritustel osalemine sisaldab etenduste, kontsertide külastamist, esinemist või ühistantsimist. Kultuurilise järjepidevuse hoidmiseks ja rahvusliku identiteeditunde kujundamiseks tähtsustatakse kohalikku tantsutraditsiooni.

III kooliastme õppetegevused:

- 1) esmaste kompositsioonipõhimõtete ja -võtete tutvustamine;

- 2) improvisatsiooni- ja kompositsiooniülesannete loov lahendamine;
- 3) erinevate liikumiskvaliteetide katsetamine;
- 4) lihaskonna teadlik ja tasakaalustatud treenimine;
- 5) hingamisharjutused ja liikumisel õige hingamise kasutamise õppimine;
- 6) liikumismälu, koordinatsiooni ja tasakaalu arendamine erinevate tantsutehnikate kaudu;
- 7) tantsuajaloo ja erinevate stiilidega tutvumine, tantsu kultuurilise tausta käsitlemine;
- 8) tähelepanu pööramine tantsukunsti seoste teiste kunstiliikidega;
- 9) esinemisvõimaluste pakkumine ja õppekäikude korraldamine;
- 10) aruteludes isiklike põhjendatud seisukohtade avaldamise võimaldamine.

III kooliastmes on tähelepanu keskmes iseseisva tantsulise mõtlemise süvendamine, loomingulise eneseväljenduse toetamine ning õpilaste võimete edasiarendamine ja rakendamine tantsulistest tegevustes. Kompositsioonivõtetest olulisim on idee väljendamine tantsukunsti vormis. Grupikoreograafia loomisel pööratakse tähelepanu tantsijate asetusele ruumis, tegevuse ajastatusele, tasanditele, suundadele ja vajaduse korral sobiva muusika (vm helitausta) leidmisele. Improvisatsiooniliste ülesannete lahendamisel suunatakse õpilasi kasutama erinevaid liikumiskvaliteete. Luustiku ja lihaskonna soolise arengu erinevuse tõttu (erinev liikumisvõimekus, jõud ja paindumus) eristub kasutatavate füüsiliste harjutuste valik ja intensiivsus. Süsteemse tantsutreeningu kaudu kujundatakse harjumus keha füüsilise tervise hoidmiseks. Tähelepanu pööramine hingamisele õpetab keskendumist ja aitab hoida õpilase vaimset ja füüsilist terviklikkust. Erinevate tantsustiilide kasutamine arendab liigutusvõimekust, liikumismälu, koordinatsiooni ja tasakaalu. Paaris- ja grupitöö loob tingimused usalduslike suhete tekkimiseks ning isiksuse sotsiaalseks ja emotsionaalseks arenguks. Tantsuajaloos käsitletakse praktiliste ja muude tegevuste kaudu ka tänapäevaseid kultuure, perioode, stiile ja žanre. Tantsu seostatakse teiste kunstiliikidega ning loomeprojektides tehakse koostööd kujutava kunsti, multimeedia, sõnateatri ja teiste valdkondadega. Tantsuüritustel osalemine sisaldab etenduste, kontsertide külüstamist, esinemist, osavõttu õpitubadest, loomingulistest projektidest või ühistantsimistest. Tantsu vaadates ja selle üle arutledes tähtsustub oma arvamuse kujundamine ning selle põhjendamine nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes tantsu oskussõnavarale. Kultuurilise järjepidevuse hoidmiseks ja rahvusliku identiteeditunde kujundamiseks tähtsustatakse kohalikku tantsutraditsiooni (tants pärimuskultuuris, tantsupidude traditsioon Eestis) ja tutvutakse rahvusvahelise tantsueluga (rahvaste tantsud, erinevate koreograafide tööd, festivalid jm).

Õppekeskkond

Tantsutunnid planeeritakse tunniplaani osana ja viiakse läbi selleks sobivates ruumides. Tantsutunnid toimuvad soovituslikult spetsiaalselt sisustatud ruumis: tantsusaalis, kus on vetruv tantsupõrand, ventilatsioon, kaetavad peeglid, põrandapind 10×10 meetrit, puhas kõrgus 3,5 meetrit, heliisolatsioon, nüüdisaegne helitehnika, klaver või süntesaator, arvuti, projektor ja ekraan. Tunde võib pidada ka aulas või mõnes muus tantsuõpetuseks sobivas ruumis. Oluline on jälgida, et tunnis osalejatel on sobiv riietus ja jalatsid. Tantsusaali kõrval on abiruumidena riietumis- ja pesemisvõimalused. Tantsusaalis peavad vahendid olema paigutatud nii, et neid oleks käepärane kasutada, ning asjadel peavad olema kindlad hoidmise kohad. Muud vahendid:

- 1) õppekirjandus;
- 2) fonoteek (CDd, DVDd, VHSid);
- 3) vahendid pärimus- ja loovtantsude tantsimiseks: rätid, pulgad, pallid jm;
- 4) vahendid helide tekitamiseks: rütmipillid (kõristid, kõlapulgad, trianglid jne);
- 5) võimlemismatid;
- 6) vahendid füüsilise arendamiseks: hüppenõõrid, lindid, võimlemisrõngad jm;
- 7) nüüdisaegne infotehnoloogia.

Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlesest. Tantsuõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekohaks järgneva õppe kujundamisele, stimuleerib ning motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele. Hinnatakse õpilase teadmiste ja oskuste rakendamist tantsulistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi. Hindamisel arvestatakse kõiki tantsuõpetuse komponente: tantsimist, tantsu loomist, tantsu üle arutlemist ja teadmisi tantsuajaloost. Lisaks võetakse arvesse õpilase isiksuseomadusi ja osavõttu erinevatest tegevustest. Õpitulemusi hinnatakse suuliste sõnaliste ning numbriliste hinnetega. Tantsuõppes on soovituslik kasutada pigem protsessipõhist suulist ja kirjalikku sõnalist hindamist või tagasisidet. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. I kooliastmes hinnatakse peamiselt osavõttu loovmängulistest liikumistegevustest. II ja III kooliastmes on hindamisel suurem kaal erinevate tantsutehnikate tundmisel, õige tervisliku kehakasutuse praktikasse rakendamisel ja looval isikupärasel väljendusoskusel. III astmes hinnatakse ka teadmistel põhinevat arutlusoskust.

4. Valikõppeaine „Teadusliku mõtlemise alused“

Valikõppeaine kirjeldus

Valikõppeaine ainekava on mõeldud kasutamiseks III kooliastmes. Valikõppeaine toetab vastavalt õpilase maailmapildi kujunemist, inimese enesemääratlemise ja enesemääramise võimet ning kolmandaks õpilase kriitilise mõtlemise arengut (näiteks funktsionaalse lugemise oskust). Valikõppeaine on ennekõike seotud sellega, kuidas me inimestena avastame ja mõtestame meid ümbritsevat maailma. Õppesisu esimene osa on sissejuhatav ning keskendub sellele, miks on maailma tunnetamine inimesele isiklikult ja ühiskondlikult oluline. Sissejuhatavale osale järgnevad kaks osa, mis käsitlevad maailma teadusliku tunnetamise põhimõtteid ning olulisemaid teadusliku mõtlemise vorme. Teises osas keskendutakse üldistele ideedele maailma tunnetamisest (seejuures ka teadusliku tunnetamise aluseks olevatele filosoofilistele mõistetele) ning eristatakse teaduslikku tunnetust teistest tunnetusteedest. Kolmandas osas vaadeldakse kõigepealt tunnetamise, mõtlemise ja keele vahelisi seoseid. Seejärel selgitatakse erinevaid loogilise mõtlemise vorme (nt mõistete defineerimine, liigitamine) ning arutleva teksti ülesehitust. Kolmandas osas õpitut saab kasutada arutlevate tekstide loomisel ja hindamisel. Neljas osa on kokkuvõttev – arutletakse probleemi mõiste ning teadusliku uuringu ühiskondliku rolli üle.

Valikõppeaine toetab riiklikus õppekavas seatud üldisemaid eesmärgi, nagu õpilase igakülgne areng ja eneseteostuse võimalus. Valikõppeaine aitab mõtestada ja lõimida teisi õppeaineid ning pakub õpetajatele võimalust teha koostööd valikõppeaine korraldamisel. Valikõppeaine taotletavad õpitulemused on sõnastatud vastavalt SOLO taksonoomiale ning hindamisel kasutatakse kujundavat hindamist ehk kirjeldavat sõnalist tagasisidet. Õppesisu on täpsemalt avatud valikõppeaine juurde kuuluvates materjalides, kust võib leida ka soovituslikke tunnikirjeldusi, arutlusküsimusi ning harjutusi.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Valikõppeaine õpetamisega taotletakse, et õpilane põhikooli lõpuks:

- 1) mõistab maailma teadusliku tunnetamise olemust ning kasutab teadusliku tunnetamisega seotud põhimõtteid;
- 2) selgitab maailma tunnetamise, mõtlemise ja keele vahelisi seoseid ning kasutab põhilisi teadusliku mõtlemise vorme enda ja teiste tekstide loomisel ning hindamisel;
- 3) selgitab, miks on teaduslik tunnetus ja teaduslik uurimine inimlikult ning ühiskondlikult olulised.

Õpitulemused

Valikõppeaine läbimisel õpilane:

- 1) selgitab, kuidas inimene tunnetab maailma mudelite kaudu;
- 2) kirjeldab maailma teadusliku tunnetamise filosoofilisi eeldusi ning rakendab kirjeldades teemakohaseid põhimõisteid;
- 3) eristab teadusliku tunnetust teistest tunnetusteedest ning iseloomustab teadusliku tunnetuse piire;
- 4) selgitab maailma tunnetamise, mõtlemise ja keele vahelisi seoseid;
- 5) rakendab valikõppeaine teemadele vastavaid teadusliku mõtlemise vorme;
- 6) analüüsib nii enda kui ka teiste arutlusi nende loogilise struktuuri kontekstis;
- 7) selgitab maailma teadusliku tunnetamise inimlikku ja ühiskondlikku olulisust.

Õppesisu

Inimene. Maailma avastamine. Inimene kui subjekt.

Maailma tunnetamine. Maailma tunnetamine ja maailmapilt. Abstraheerimine ja mudelid. Filosoofia, ontoloogia ja realism. Objektiivsus. Tõde. Teadmine. Maailma tunnetamine ja teadmised. Empirism ja ratsionalism. Tavatunnetus. Teaduslik tunnetus. Teaduse saavutused ja piirid.

Tunnetamine, mõtlemine ja keel. Maailma tunnetamine ja keel. Mõisted kui mudelid. Mõistetevahelised seosed. Mõistete defineerimine. Liigitamine. Otsustused. Süllogismid. Õige mõtlemise põhireeglid. Arutlev tekst.

Teaduslik uuring ühiskonnas. Probleem ja kirjeldus. Teaduslik uuring ühiskonnas.

Õppe kavandamine ja korraldamine

Valikõppeaine rakendamiseks on koostatud õppematerjalid „Teadusliku mõtlemise alused“ ning „Teadusliku mõtlemise alused: õpe ja harjutused“, mis on õppe aluseks. Esimeses õppematerjalis on antud õppesisu teoreetiline alus. Teine õppematerjal on üles ehitatud selliselt, et teoreetilise aluse juurde on pakutud soovituslikud tunnikirjeldused, arutlusküsimused, harjutused ning lisamaterjalid.

Õpet kavandades ja korraldades lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- 1) õpilane on subjekt, kes õpetaja juhendamisel, kuid iseseisvalt otsustab ning vastutab;
- 2) areng on objektiivne. Õpetajal on võimalik luua eeldused õpilase arenguks;
- 3) õpe on loomuline protsess. Õpilasel peab olema võimalus iseseisvalt jõuda asjakohaste küsimuste ja vastusteni, konstrueerides uusi teadmisi varasematele tuginedes;
- 4) õpilase areng on määrava tähtsusega õppeprotsessi kujundamisel;
- 5) õpe on süsteemne. Õpetamisel lähtutakse läbivatest põhimõistetest, mis seovad erinevad teemad tervikuks. Uut materjali käsitletakse seoses eelnevaga.

Õppekeskkond

Õppematerjalide kasutamiseks on oluline esitlustehnika olemasolu. Loomulikult leidub erinevaid võimalusi klassiväliseks tegevuseks. Pikemate õppeülesannete tarbeks (sh õppeainetevahelise lõimingu kontekstis) on soovitatav kaaluda õppelaagri korraldamise võimalusi.